
Konserwatyzm

Istota pojęcia konserwatyizmu

- Z języka łacińskiego Conservatus – zachowany, conservare – zachowywać.
- Pojęcie rozpowszechnione przez Franuza Francois - Rene Chateaubrianda (1768-1848) w piśmie „Le Conservateur” („Konserwatysta”).
- Postawa charakteryzująca się przywiązaniem do istniejącego, zakorzenionego w tradycji stanu rzeczy (wartości, obyczajów, praw, ustroju politycznego itp.) oraz niechętny stosunek do gwałtownych zmian i nowości.
- W polityce filozofia społeczna stworzona na przełomie XVIII i XIX w., przez przeciwników oświecenia, rewolucji francuskiej 1789 i liberalizmu, znalazł wyraz w twórczości E. Burke’a, J. de Maistre’a, L. de Bonalda, J. Mosera.
- Potocznie pojęcie konserwatyizmu funkcjonuje często w znaczeniu pejoratywnym, jako synonim zacofania, obrony wszelkiego status quo, nawet reakcyjności
- Konserwatyzm polityczny – kierunek polityczny nawiązujący do konserwatywnej filozofii społecznej, przyjmuje postać właściwą epoce i środowisku w jakim występuje, odwołuje się do zespołu norm i wartości, jakie powinny zostać zachowane i najczęściej wskazuje na grupy społeczne lub instytucje mające je chronić.

(adsbygoogle = window.adsbygoogle || []).push({});

Konserwatyzm jego geneza i źródła

- Głównym źródłem ideologii konserwatyizmu był sprzeciw wobec rewolucji francuskiej 1789 roku.
- Idee konserwatyizmu zrodziły się na gruncie krytyki idei oświeceniowych.
- Za twórcę konserwatyizmu jako nowożytniej doktryny politycznej uważany jest najczęściej Edmund Burce (1729 – 1797), który sprzeciwiał się przemianom, których głównym symbolem była rewolucja francuska.
- Odmienny nurt konserwatyizmu nazywany tradycjonalizmem, zapoczątkowali we Francji Joseph de Maistre (1754-1821) i Louis de Bonald (1794 - 1840), których sprzeciw wobec postępujących zmian wynikał z przeświadczenia o fundamentalnym znaczeniu religii dla porządku politycznego. Odrzucali oni koncepcję umowy społecznej, podkreślając, że władza i prawo pochodzą od Boga.

(adsbygoogle = window.adsbygoogle || []).push({});

Główne wartości konserwatyizmu

Tradycja, religia, naród, rodzina, hierarchia, autorytet, odpowiedzialność, wolność osobista, własność, poszanowanie prawa, naturalny porządek społeczny.

Odmiany Konserwatyizmu

Joseph de Maistre: konserwatyizm radykalny

Koncepcje polityczne Josepha de Maistre’a, były bardzo ściśle związane z jego teologią. Według tego francuskiego filozofa, rewolucja była zła, gdyż jej uczestnicy zniszczyli porządek ustanowiony przez Boga. De Maistre nawiązuje do koncepcji św. Augustyna, zgodnie z którą państwo i jego ustrój jest wynikiem aktywności Stwórcy, nie zaś działań ludzkich. Obowiązkiem wszystkich jest zatem ochrona tego dziedzictwa. Stoi on na stanowisku, że człowiek jest istotą złą i zdeprawowaną, a przyczyną takiego stanu rzeczy tkwi w konsekwencjach grzechu pierworodnego. Uważał, że taki człowiek nie zasługuje na wolność

lecz potrzebuje silnej tradycji, która będzie strażnikiem jego tożsamości moralnej. De Maistre odrzuca wszelkie koncepcje demokratyczne i liberalne. Uważa że człowiekowi potrzebna jest władza absolutna, zdolna do stosowania represji, jeśli tylko sytuacja tego wymaga.

Edmund Burke: konserwatyzm umiarkowany

Burke zarzucał rewolucjonistom naruszenie pewnego rytmu zmian, przerażała go gwałtowność rewolucji i jej kompleksowy charakter. Swoje tezy wyłożył w dziele "Rozważania o rewolucji we Francji" wydanym w 1790 r. Krytykuje on rewolucjonistów za to, że kierują się jedynie rozumem, nie zwracając uwagi na złożoność procesów społecznych. Nie jest on całkowitym przeciwnikiem zmian, uważa on jednak że powinny one być umiarkowane i ostrożne. Uważał, że każdemu politykowi powinny przyświecać dwie zasady: "zasada zachowania" oraz "zasada naprawy. Pierwsza z nich narzuca troskę o tradycję, dużą wagę Burke przywiązuje również do religii. Natomiast druga powinna składać do działań reformatorskich, jednak ograniczonych tylko do wadliwych elementów ustroju oraz mających na uwadze mądrość i doświadczenie poprzednich pokoleń.

(adsbygoogle = window.adsbygoogle || []).push({});

Współczesny konserwatyzm

- Współczesny konserwatyzm bardzo rzadko odwołuje się do radykalnego tradycjonalizmu de Maistre’a. Bardzo chętnie nawiązuje natomiast do koncepcji Edmunda Burke.

- Dzisiejszych konserwatystów cechuje zatem przywiązanie do tradycyjnych wartości i instytucji społecznych połączone z niechęcią wobec eksperymentowania w dziedzinie polityki.

- Przekonani są, że przejawem najwyższej mądrości jest korzystanie z bogactwa minionych pokoleń.

- Uważają jednocześnie, że tradycyjne instytucje, takie jak rodzina czy religia, są lepszym gwarantem ładu społecznego niż wysiłki racjonalnego pracodawcy. Szczególną wartość upatrują więc w mądrości przodków, którą traktują jako fundament zdrowego rozsądku.

- Inaczej niż ich osiemnastowieczni poprzednicy, dzisiejsi konserwatyści, nie lokalizują jednak największego zagrożenia dla ładu społecznego w rewolucyjnym dogmatyzmie czy też oświeceniowym przekonaniu o możliwości radykalnego przeobrażenia świata. Współczesny konserwatyizm upatruje większe zagrożenie w moralnym relatywizmie. Tradycjoniści zaniepokojeni są tym, że podważane są wszelkie wartości a coraz większego znaczenia nabiera maksyma, zgodnie z którą każdy sposób życia jest równie wartościowy. W ich przekonaniu taki stan rzeczy może doprowadzić do upadku autorytetów, moralnego chaosu i destrukcji społeczeństwa.

- Współcześni konserwatyści przeciwstawiają się relatywizmowi moralnemu (idei zakładającej, że nie istnieją absolutne wartości moralne) Według konserwatystów państwo powinno zatem stać na straży tradycyjnych wartości. Nie może pozwalać na to, aby ulegały destrukcji instytucje społeczne, które stanowią fundament moralności. W tym kontekście konserwatyizm szczególną wagę przywiązuje do rodziny, religii, a także społeczności lokalnych.

- Odrzuca zatem politykę radykalnego rozdziału państwa od Kościoła, dostrzegając w przesadnej laicyzacji społeczeństwa przyczyny kryzysu moralnego. Państwo według konserwatystów powinno współpracować z Kościołem, gdyż obie te instytucje mają częściowo zbieżne cele.

- Zdecydowana większość konserwatystów akceptuje dziś ustrój demokratyczny ale samą demokrację postrzega jedynie jako pokojowy mechanizm przekazywania władzy. Oznacza to, że konserwatyizm odrzuca demokrację pojmowaną w kategoriach ideologicznych. Protestuje przeciwko uznawaniu werdyktów większości za podstawę ładu moralnego.

- Demokracja jak zauważają konserwatyści opiera się na pewnym relatywizmie: o wszystkim decyduje wola głosujących, Moralność tymczasem powinna mieć solidniejszą podstawę niż zmienne preferencje wyborców. Z tego powodu wielu konserwatystów uważa, że niektóre kwestie nie powinny być rozstrzygane w drodze głosowania.

-
- Konserwatyści stoją na stanowisku, że człowiek jest istotą złą, dlatego też społeczeństwo potrzebuje określonych czynników dyscyplinujących go. Opowiadają się w związku z tym za silną władzą, nieuchylającą się od stosowania przemocy, jeśli sytuacja tego wymaga.
 - W przekonaniu konserwatystów, prawo karne powinno mieć przede wszystkim charakter represyjny, odstraszający potencjalnych przestępców.
 - Silna władza nie oznacza jednak dla konserwatystów władzy nieograniczonej. Odrzucają oni wizję państwa scentralizowanego, widząc w nim zagrożenie dla tradycyjnych wspólnot, takich jak rodzina czy społeczności lokalne. Konserwatyści są zwolennikami silnej władzy stojącej na straży ładu społecznego.
 - Współczesny konserwatyzm akceptuje zasady gospodarki wolnorynkowej. W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat nastąpiło pod tym względem zbliżenie stanowisk tradycjonalistycznych i liberalnych.
 - Konserwatyści są przekonani, że przesadnie rozbudowa polityka socjalna państwa może mieć negatywne skutki moralne. Państwo, które wyręcza obywateli w ich dążeniu do dobrobytu, prowadzi bowiem do zaniku indywidualnej odpowiedzialności i generuje postawy roszczeniowe.
 - Ponadto jak przekonują konserwatyści nadmierny wpływ państwa na życie jego mieszkańców będzie prowadził do eliminacji innych niż polityczne więzi społecznych. Realizacja polityki welfare state, może więc zniszczyć spontaniczną działalność charytatywną, samopomoc sąsiedzka, a nawet osłabić pozycję rodziny.
 - Chociaż gospodarka wolnorynkowa, jest dla większości konserwatystów najlepszą formą organizacji procesów ekonomicznych, odrzucają oni, spotykamy u niektórych liberałów, dogmatyzm w tej kwestii. Państwo według nich nie powinno całkowicie wyrzekać się wpływu na gospodarkę. Jeśli wymaga tego interes społeczny, uprawnione jest ograniczenie swobody działalności gospodarczej.
 - W dziedzinie politycznej partie konserwatywne opowiadają się za systemem parlamentarnym z silną władzą wykonawczą, uważają, że państwo powinno być silne wewnętrznie i zewnętrznie.
 - Do najwybitniejszych polityków konserwatywnych doby powojennej zalicza się K. Adenauera, Ch. De Gaulle'a, M Thatcher czy też R. Reagana.

Autor: Karol Macios